

Fyrmastbarken Abraham Rydberg (1929-1942)

SKEPPSORDER

FÖR

BESÄTTNINGEN

RYDBERGSGASTARNA

Ship's orders for the Rydberg Crew

Årg. 89	Redaktion	Ansvarig utgivare	Augusti
Nr 3	Johnny Lund Claes Planthaber Lars Bergman	Sten Gattberg	2021

KALLELSE

ÅRSMÖNSTRING 27 SEPTEMBER FÖR BESÄTTNINGEN RYDBERGSGASTARNA

Samtliga Gaster *kallas* härmed till **årsmönstring tisdagen den 27 september kl 1600** med medföljande gäster. Samling på kajen vid flaggstång försedd med gaffel på **Nya Djurgårdsvarvet**, vid Beckholmsbron. Vägvisning uppsätts vid infarten. Ta spårvagn nummer 7 till hållplats Skansen. Från söder går Djurgårdsfärjan från Slussen/Skeppsbron till Allmänna Gränd.

Under förutsättning att inga restriktioner hindrar håller Gastarna därefter sitt formella årsmöte i separat lokal!

Gästerna samlas för en sherry i "Klubbarnas Klubb". Den traditionella måltiden – silltallrik/gubbröra följt av inkokt lax med vitt vin/lättöl/vatten – intar vi sedan i "Klubbarnas Klubb". Priset för måltiden är **390 kr/person** (skeppskassan kan inte subventionera mer).

För deltagande i själva mönstringen på Skeppsholmen krävs ingen anmälan i förväg.

Den som vill vara med på måltiden måste

- Senast måndag den 13 september vill *I. Styrman* ha intresseanmälan för måltiden

- Besked om att betala in avgiften 390kr/person till Besättningens plusgirokonto 5 50 66-5 meddelas de som anmält intresse för måltiden kommer den 20 september. Glöm inte att skriva ändamål (Mönstring 2021) och eget och ev. gästs namn på talongen. Inbetalningen gäller som anmälan.

Väl mött – Välkomna!

Sten Gattberg/Kapten

NYA JUBELGASTAR

Vid årets mönstring befordras följande Gastar till Jubelgastar:

Christer Brandt	<i>Gladan</i> 1971	O
Jaan Hansson	<i>Lys</i> 1971	O

Finns Gast som seglat före 1971 och inte fått sitt Jubelgastmärke må han anmäla sig vid mönstringen

KAPTEN HAR ORDET

Gastar!

ÅRSMÖNSTRINGEN 2021 I SIKTE!

En sjöman lär sig segla mot vinden – han kryssar! Den ihärdiga motvinden i form av Coronavirus i olika former har fått oss göra många slag för att nå målet. Nu känns det som kursen kan sättas närmare målet – en *Årsmönstring måndagen den 27 september!* Men som vi alla känner till, kan vädret slå om och senarelägga ankomsten.

Efter moget övervägande har Befälet kommit fram till att Årsmönstringen kan och skall genomföras på Nya Djurgårdsvarvet alldeles vid foten av Beckholmsbron den 27 september. Tag Djurgårdsfärjan eller spårvagn nr 7 så att Mönstringen kan börja kl 1600. Därefter har vi årsmöte. För de som vill, blir det traditionell måltid i "Klubbarnas Klubb".

Sommarvädret började växlande med en varm, solig och torr avslutning. Sommaren är den ljusa årstiden då vi laddar för vinterhalvåret med olika typer av aktiviteter. Jag hoppas att Ni fått den uppladdning alla behöver och att Ni inte drabbats av något oönskat,

Till hösten planerar Ostkustens nye Backlagsförmän Anders Isberg två Backlagsträffar i Drottning Victorias Örlogshem. Kallelser kommer lite senare men preliminära dagar är 11 oktober och 22 november.

Till vår tröst och sammanhållning har vi *Skeppsorder* som vi fortsätter distribuera i pappersformat och dessutom digitalt. På vår hemsida www.rydbergsgastar.se återfinns samtliga nummer bakåt till 2007.

Några Gastar har ännu inte erlagt mönstringsavgiften 2021. Känns det verkligen bra att läsa Skeppsorder? Eller har Du bara glömt att betala? Anmäl annars att Du vill mönstra av.

Det är viktigt att alla Gastar betalar mönstringsavgiften 250 kr!

REKRYTERA MERA! – uppmanas Gastarna göra. Nästa generation är efterfrågad!

Sten Gattberg

Kalendarium

Årsmönstring 27 september
Manusstopp *Skeppssorder* nr 4/2021 3 november

Avlidna

Jubelgästen, *Evert Tryding*, Stockholm, avled den 18 juli i en ålder av 85 år. Evert var radioman i *HMS Falken* 1956 och senare gnist i handelsflottan.

Jubelgästen, sjökaptén *Diedrik Taube*, Stockholm, avled den 16 juli i en ålder av 83 år. Diedrik seglade i *Flying Clipper* 1956.

STIPENDIUM PÅ MARINA LÄROVERKET I DANDERYD

Avslutningen för studenterna på Marina Läroverket i Danderyd den 7:e juni 2021 blev en underbar dag som alla kommer att minnas länge. Första riktiga sommardagen hälsade studenterna med solsken milda vindar och 25 grader.

Avslutningen var annorlunda detta året på grund av Coronapandemin. Studenterna delades upp klassvis för att få fira sin avslutning på taket till Cedergrenska tornet. Varje klass hade en given tid för sin avslutning. Den utvalda studenten heter Malte Gustavsson och har gått marinteknisk utbildning. Denna klass hade fått tiden 11:30 för sin lunch och avslutning på taket av Cedergrenska Tornet.

Malte fick komma upp och hämta stipendiet som numera passande består av en äkta engelsk sjömanskniv och märlspik i läderfodral. Detta som han har sökt in på Sjöbefälskolan i Kalmar för vidare studier till kapten.

Dessutom var representanter för Danderyd Rotaryklubb där för att ge stipendier till den flitigaste i varje klass.

Rektor Per Lindberg fortsatte med utdelning av läroverkets stipendier och elevernas betyg.

Dessutom Presenterades den nya rektorn, Per Emteryd för de närvarande personerna.

På grund av Coronan så blev det inte någon båtfärd mer än för eleverna som fick ta båten tillbaka till Läroverket och kunna göra sin viktiga ”Utspring” till sina nära och kära på kajen.

Rektorerna kommer gärna över till ett Backlag och informerar om vad skolan gör och åstadkommer med många praktiskt duktiga elever.

Det var en oförlömlig dag även för mig som gäst och väldigt trevligt att få möta ungdomar som uppträdde med självförtroende, respekt och disciplin och ändå hade roligt.

Lars U:son Lundberg
Matros i Rydbergsgastarna

Ombord i briggen *Carl Johan*

Einar Moberg, Jubelgäst och mångårig medarbetare i Befälet, är mest känd som redaktör för praktverket "För Fulla Segel" med skildringen av Stiftelsen Abraham Rydberg och Besättningen Rydbergsgastarna utgiven 1953.

Nedanstående artikel återges från tidskriften "Maskulinum" augusti 1943 (Månadstidning för militärer, hästfolk, jägare, hundägare, sportfiskare, seglare, motormän m.fl.)

Om sjömansutbildning "i den gamla goda tiden" av Einar Moberg

Den gamla goda tiden har alltid till sin tidsbestämning varit ett relativt begrepp. Den nuvarande medelålders generationen daterar den i allmänhet tillbaka till tiden före första världskriget. För gamla sjömän återigen sammanfaller den självfallet med den tidsepok, under vilken de stolta segelskeppen ännu hävdade sin rangplats på oceanerna.

Sjöfolk är ett konservativt släkte, och gamla bruk och sedvänjor levde kvar i segelskutorna med oförminskad livskraft, ända till dess ångare och motorfartyg konkurrerat ut de vita seglen på de sjuhaven.

Sjömansutbildningen under segelfartygsepoken bedrevs efter gamla, beprövade metoder och var både hård och krävande. För att få ett verkligt begrepp om hur utbildningen till sjöss tillgick förr i världen, kan man lämpligen gå tillbaka till de år, när dåtidens befälselever fingo gör sin första be-

kantskap med sjömanslivet ombord i Rydbergska Stiftelsens skolfartyg briggen *Carl Johan*.

Detta fartyg tjänstgjorde som Stiftelsens första skolskepp från 1848 till år 1878 och fördes under ett kvarts sekel av sjökaptenen Sven Huldt. Stiftelsen disponerade under denna tid en vid Strandvägen belägen utrustningskaj, där de unga Neptunisönerna fingo hjälpa till i briggens uppbyggnad och klagörande för den kommande sommarexpeditionen.

Låt oss förflytta oss tillbaka till en vacker majdag i slutet på 1800-talet och följ en ung landsortspojke, när han gör sin första bekantskap med sjömansutbildning, som den i verkligheten bedrevs i "den gamla goda tiden".

Uniformen, som den unge sjömansadepren utrustades med, bestod av blåskjorta, vita byxor och en guldsmidd mössa, vilket gjorde, att han åtminstone i land kände sig som en riktig sjöman. Ombord kände han sig av många anledningar icke fullt lika säker på den saken.

Till detta senare förhållande bidro på ett synnerligen övertygande sätt de äldre kamrater, vilka föregående sommar seglat ombord i briggen och av denna orsak ansågo sig handgripligen böra övertyga grönölingarna om deras absoluta ovärdighet att bli upptagna som medborgare i Neptuns rike. De förstaårselever vilka i likhet med vår unge sjöman in spe, icke befunnits vara födda inom Kongl. Huvudstadens hank och stör, mottogs på ett speciellt kärleksfullt sätt, om de av naturen utrustats med särdeles hårdföra armar och nävar. Varje nykomling begåvades av kamraterna med ett mer eller mindre spirituellt öknamn, som många gånger kom att följa honom genom hela livet.

Briggen befäl utgjordes utom av kaptenen av "daggen", d.v.s. en smäcker tross med en ögla i ena ändan och ibland en dubbeltalje-repsknop i andra.

Den förta månaden ombord sysselesattes eleverna med briggen uppbyggnad och den

nymönstrade besättningen brottades mer eller mindre framgångsrikt med för dem alldeles främmande termer och benämningar som rundhult, stående och löpande tackling m.m.

Låt oss emellertid förutsätta att uppriggningen är klar och att den stolta briggen *Carl Johan* för svällande segel lämnat Nybroviken akterut. Skärgårdens fjärdar öppnar sig framför stäven, och den verkliga segelexercisen tar sin början. Den första genomvindsvändningen utfördes strax innan Vaxholm passerades men klarades knappt på ett särdeles sjömansmässigt sätt. Pojkarna sprang om varandra som yra höns och halade i alla ändar som de kunde komma åt, medan styrmännen och båtsmannen nedkallade alla himmelens välsignelser över deras något virriga huvuden.

Efter en tids segelexercis går allt bättre. Och kosan ställs sydvart hän med Karlskrona som närmaste mål. Där får eleverna bese örlogsvarvet, varefter Köpenhamn angöres och vederbörligen beundras. Efter Köpenhamn står Göteborg och Arendal tur, och därpå följer några veckors kryssningar i Nordsjön, under vilka den ungdomliga besättningen trimmas i alla ombord i ett segelfartyg förekommande göromål och manövrar.

Eleverna voro, som det alltid är brukligt till sjöss, indelade i en styrbords- och en borbordsvakt. Emedan elevantalet ombord i briggen utgjorde femtio ”man”, kom tjugofem att tilldelas varje vakt. Vid samtidig segelbärgning på båda topparna fördelades tio elever på vardera underrån, åtta på måråarna, fyra på bram- och två på bovenbramåarna.

Under resan har befälet med hjälp av förut omtalade metoder bibringat eleverna ett visst mått av sjömanskap, även om förvärvandet av dessa nyttiga färdigheter för de flesta av pojkarna medfört en mer eller mindre konstant känsla av ömhet strax nedanför rygglutet.

Ibland, när båtsman och matrosen kände sig på extra gott humör, kunde det hända att de

fattade posto på var sin sida av förluckan, och när pojkarna vid åtta glas kommo upprusande från mellandäck, hjälptes de på traven med en ordentlig släng av daggen, som sände den flygande över däck. Även styrmännen brukade vid något anfall av särskilt gott humör roa sig med att utdela extra kokstryk under motiveringen att det aldrig kunde skada med ett litet förskott på den varan.

Pojkarna disponerade mellandäck, där de sträckte sina kojor och hade var sin låda för sina privata tillhörigheter. Medan briggen låg i hamn, hände det ofta om kvällarna, att mellandäck var skådeplatsen för det vildaste rövarliv, vilket ej upphörde, förn andre styrman gjorde slut på glädjeyttringarna. Detta skedde självfallet på ett för upptågsmakarna synnerligen kännbart sätt, men hindrade icke att samma upptåg iscensattes redan kvällen därpå.

I rutinen ombord ingick skaffning tre gånger dagligen. Kosthållet gick i tidens anda och var ytterst spartanskt. Till frukost utspisades thé, en obetydlig smör samstenhårda ”knallar”. Middagens stående sopprätt var ärter, till vilken superkargen, andre styrmannen, som förrätt utportionerade ett mindre stycke fläsk eller kött av synnerligen tvivelaktig kvalitet samt naturligtvis även de förut omtalade ”knallar”. Aftonmålet bestod av gröt och en åttondels sill per man. Sillbitarna gävo uppskov till åtskilliga icke särskilt lätt bilagda tvistigheter, emedan de pojkar, på vilkas lott sillhuvudena fallit, lätt ”tappade huvudet” och med lock och pock sökte tillskansa sig bättre bitar på sina mergynnade kamraters bekostnad.

Pojkarna indelades i tio backlag om fem i varje, och varje dylikt backlag disponerade en s.k. backlagsbräda, som på en gång fick tjänstgöra både som matbord och servis. Den bestod av en två kvadratfots träskiva med ett runt hål i mitten.

Måltiderna utspisades på däck, där varje backlag samlades runt sin bräda medförande bleckmuggar och skedar, som eleverna fått anskaffa på egen bekostnad före

påmönstringen. Därefter nedsattes den obligatoriska ärtbodyken i hålet på backlagsbrändan, varpå kött- eller fläskbitarna lades i en ring kring denna. Matbestick förekommo ej, varför pojkarna fingo klara sig med de gripverktyg, som de av en förtänksam försyn utrustats med.

Andre styrman var en mästare att skära lövtunna smörskivor, vilka hade den ovanliga vanan att vid minsta blåsväder spridas över däck som torra löv. Att ur ett fjärdedels oxlår framtrolla femtio köttportioner var en av hans små specialiteter.

Trots att sjösjukan ofta grasserade ombord, blev det sällan någon mat över, vilket knappast kan väcka någon förundran när man tar i beaktande det spartanska kosthåll, som femtio matfriska pojkar fingo klara sig på. Sillarna slukades med fenor, fjäll och innanmäte, endast av den dagligen återkommande ärtsoppan blev det för det mesta något över. Det överblivna fick emellertid ej slås överbord utan hälldes i öppna tunnor, som förvarades på däck under hela sommarexpeditionen. Den lukt som dessa svinmatstunnor med tiden kom att spridas över däck blev säkerligen till ett oförglömligt minne för all gamla Carl Johangästar.

Kryssningarna i Nordsjön avslutade sommarens övningsprogram, och återseglingen till Stockholm skedde sedan utan tidsspillan.

En dag i slutet av augusti finner vi briggen liggande till ankars i Nybroviken, och sedan vederbörlig avmönstring skett, sprids den ungdomliga besättningen för alla vindar.

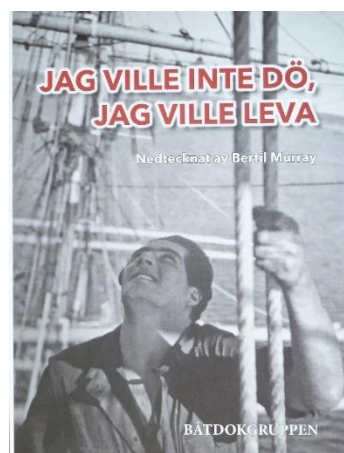
Många av pojkarna avgåvo ett heligt löfte att aldrig mer trampa ett fartygsdäck. Somarmånaderna ombord i skolskeppet hade på ett effektivt sätt skingrat det romantiska skimmer, som i de flesta pojkars fantasi brukar kringsväva sjömansyrket. Den hårda skola, som de tvingats genomgå, hade således det goda med sig, att de för sjömansyrket mindre lämpade redan på ett tidigt stadium utmönstrades, och endast de verkligt prima sjömansämnena kom att fortsätta på den inslagna banan.

Dåtidens uppfostringsmetoder voro stränga, men som sjökaptanen, f.d. Rydbergseleven ”Pelle Sunnaväder” skrev ett par årtionden efter den nu skildrade resan: Den som är slagen till slant blir aldrig en riksdaler, och den som Vår Herre skapat till sjöman ger sig inte, även om hans första lärdomar i sjömansyrket inhämtades under den s.k. ”gamla goda tiden” ombord i Rydbergiska Stiftelsens skolfartyg, briggen *Carl Johan*.

Nedtecknat sommaren 2021 av

Sten Gattberg

Bokrecension

Sjökaptan Bertil A. Murray, 1913-1939
Nedtecknat av Bertil Murray

Båtdokgruppen
ISBN 978-91-88967-28-2

Från baksidestexten: ”Året är 1931 och segelskutornas tid är på väg att ta slut. Sjutton år gammal får Bertil Murray äntligen släppa den bitvis plågsamma skolgången och ge sig ut på sin första seglats. En resa med skolskeppet *af Chapman* till Portsmouth och Newport i USA.

Så småningom vaknar drömmen om att bli sjökaptan. Arbete på skilda båtar bryts av mödosamma studier. Den sista resan, nu till Australien, blir med barkskeppet *Abraham Rydberg*. Till slut, efter ett mardrömslikt år i Härnösand, kan Bertil jubla över sin sjökaptensexamen.

Hans förälskelse i Barbro får honom att fundera över sin framtid. Går det att kombinera livet till sjöss med livet som make och familjefar? Kanske kan flottan vara ett alternativ? Hösten 1938 börjar han sin utbildning på Sjökrigsskolan i Stockholm. Ingen anar den katastrof som inom kort ska möta honom och ända hans tjugofemåriga liv.”

Detta är en fängslande och kanske något anorlunda bok. Den målande texten i Bertils brev och dagböcker knyts samman med intressant bakgrund och tänkvärda kommentarer av författaren, huvudpersonens brorson och namne, och emellanåt får man inblick i det omfattande detektivarbete som ligger bakom sammanställandet av denna bok.

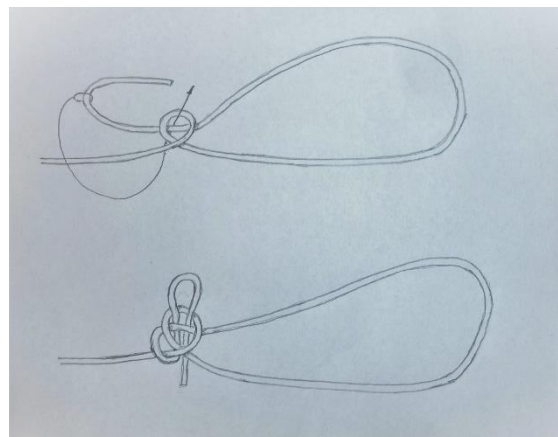
Rekommenderas!

Lasse Bergman

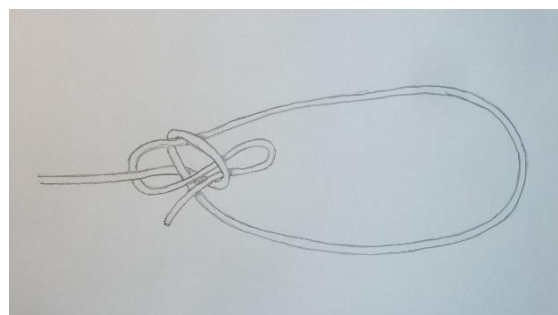
Kastlinestek

Att föra iland en förtöjningstross med hjälp av kastlina, eller kasttåg som det kallas i Flottan, kräver viss övning. Dels ska själva kastet lyckas, dels ska kastlinan fästas i trossen med lämpligt stek. De flesta förtöjningstrossar har splitsade ögon i landändan och kastlinan fästs med ett stort fast öga i trossens öga. Detta för att man då trossen halats iland lätt ska kunna flytta bort kastlinan så den ej kommer i beknip mot pollaren. Om en ters skickas iland med trossen ska denna också fästas med sin stjärt i trossens öga. Fäster man tersen runt trossen utanför ögat kan den lätt kasa längs trossen och hamna halvvägs mellan fartyg och kaj.

Nedanstående ”skotska” kastlinestek lärde jag mig av en lots i Leith, dit vi for med *Gladan* 1974. Lotsen hade lärt sig det i sin ungdom. Det är lagt i en handvändning och lossas lika enkelt.

Ett annat väl beprövat kastlinestek är pålstek med lycka, ofta använt vid förtöjning i Panamakanalens slussar.

Lasse Bergman

Viking på översyn

Fyrmastbarken *Viking* som sedan 50-talet legat i Göteborg var under vintern försvunnen från Lilla Bommen under några månader. Senast fartyget var borta från staden lär ha varit 1960 då hon bogserades till Marstrand för att delta i hundraårsjubileet för GKSS. Efter tillkomsten av Älvsborgsbron har hon legat inspärrad och varvsbesöken har företagits på insidan av bron. Efter tillkomsten av Hisingsbron har möjligheterna till dockning i hemmahamnen försvårats, och årets dockning skedde i Falkenberg. Förflyttningen dit krävde att bramstängerna ströks för att medge passage under Älvsborgsbron.

En längre artikel om arbetet finns i Sjöfartstidningen nr 3.

FLAGGAN I TOPP

Augusti

26 Håkan Granander 75 O

September

14 Lasse Genberg 80 O

16 Anders Atterberg 80 O

19 Jerker Schyllert 55 S

Oktober

14 Lars Dahllöf 80 O

25 Hans Verde 85 V

31 Per Erici 70 O

November

13 Adrian Ström 65 O

ANMÄL ADRESSÄNDRING!

Glöm inte bort att meddela adressändring när Du flyttar. Besättningens adress finner Du i rutan här intill.

Anmäl/uppdatera även Din e-postadress med ett mejl till joegranath@gmail.com

MÖNSTRINGSavgift

Avgiften för år 2021 är 250 kr, för juniorgästar 125 kr. Glöm ej ange ditt namn.

SKEPPSORDERERS REDAKTION

Johnny Lund
Stockholmsv. 62
122 62 ENSKEDE
kkjolu@gmail.com
070-200 80 75

Claes Planthaber
claes.planthaber@gmail.com
070-532 48 20

Lars Bergman
lars.h.bergman@gmail.com
070-590 44 23

Tryckt hos Haninge Kommuntryck

Aktuella priser i slabbkistan

Keps med brodyr	180:-
Snapsglas	90:-
Standert	160:-
Bordsflagga 18x18 cm	125:-
Blazermärke	100:-
Rydbergsknappen	100:-
Manschettknappar	125:-
Rydbergsslipsen specialpris	60:-
Engelsk sjömanskniv	800:-
Slipshållare	60:-
Vykort fyrmastbarken	5:- /st

Korrespondenskort fyrmastbarken, med kuvert, 8 st **NYHET!**

150:-
Vykort skonert med kuvert 10:- /st
Dekal, självhäftande (10 st för 90:-) 10:-
Boken "Sjöstycken" 250:-
Boken "Flying Clippers Loggbok" 200:-

Allt kan köpas vid Backlagsträffarna eller från kansliet. Beställning från kansliet sker genom att sätta in betalning på Besättningen Rydbergsgästarnas Plusgirokonto 5 50 66 -5 och skriva Din beställning på talongen. Till priset för beställda artiklar ska Du lägga 50:- för porto och emballage. Det går också bra att betala mot faktura.

Bårtäcke (blått) med Besättningens emblem finns för utlåning. Kontakta 1:e Styрман.

Aktuella uppgifter om Befälet

Kapten	Sten Gattberg	070-444 73 82
	sten@famgattberg.se	
1:e Styрман	Bo Johansson	070-558 33 61
	f6abian@icloud.com	
2:e Styрман	Håkan Granander	070-130 30 38
	hakan.granander@gmail.com	
3:e Styрман	Göran Granath	070-817 37 64
	joegranath@gmail.com	
Båtsman	Peter Ålund	073-539 32 45
	peter.alund1@gmail.com	
Kock	Claes Planthaber	070-532 48 20
	claes.planthaber@gmail.com	
Matros	Lars U:son Lundberg	070-540 59 00
	lars.lundberg@usonmarketing.eu	
Lättmatros	Anders Rudin	070-795 85 96
	anders_rudin@yahoo.com	

Backlagsförmän:

Ostkusten	Anders Isberg	073-765 03 20
	anders.t.isberg@telia.com	
Sydskusten	Vakant	
Västskusten	Ola Manhed	073-697 36 08
	olamanhed@gmail.com	

Besättningens adresser

Allmän postadress	Teatergatan 3 111 48 Stockholm
e-post	info@rydbergsgastarna.se
Hemsida	www.rydbergsgastarna.se
Ekonomi, fakturor	c/o Göran Granath Malma Ringväg 1 756 45 Uppsala